

Đọc sách Đối thoại: Thực hiện Đối thoại về Sách

Bài viết của TS. Jessica Sidler Folsom

Nhà Khoa học Nghiên cứu Hỗ trợ, Trung tâm Nghiên cứu Đọc Iowa (Iowa Reading Research Center)

Hầu hết cha mẹ và thầy cô giáo đều thừa nhận tầm quan trọng của việc đọc đối với trẻ em. Ngay cả [bác sĩ nhi khoa và bệnh viện cũng khuyến khích việc này](#). Tuy nhiên, đọc thành tiếng có thể đem lại giá trị giáo dục lớn hơn việc đóng vai trò như một hoạt động lấp chỗ trống trước giờ đi ngủ hay bữa trưa.

Thật dễ dàng khi chỉ cần lấy một quyển sách từ trên giá, đọc nó, và có thể đưa ra một số câu hỏi khi kết thúc câu chuyện mà không nghĩ nhiều đến việc chọn sách hay mục đích của việc đọc câu chuyện đó. Có thể đó là quyển sách mà trẻ ưa thích, hoặc cũng có thể chỉ là vì quyển sách đó có độ dài vừa đúng bằng thời gian được phân bổ. Có thể quyển sách đó phù hợp với chủ đề trên lớp trong tuần đó. Tuy nhiên, những ví dụ này đều hướng tới người lớn. Người lớn chọn sách, đọc câu chuyện lên, và đặt câu hỏi hay hướng dẫn thảo luận.

Có một lựa chọn khác hấp dẫn hơn và hữu ích hơn là đọc tương tác hay đọc đối thoại. Đọc đối thoại là hoạt động trong đó người lớn và trẻ em đối thoại xoay quanh nội dung câu chuyện mà họ đang đọc. Cuộc đối thoại giúp nhận biết từ vựng mới, nâng cao khả năng nói lưu loát, giới thiệu các cấu phần của câu chuyện, và phát triển các kỹ năng trần thuật.

Khi cha mẹ và thầy cô giáo lên kế hoạch phù hợp và thực hiện đọc đối thoại đúng cách, nghiên cứu cho rằng đọc đối thoại có thể đem lại hiệu quả đặc biệt đối với việc cải thiện các kỹ năng như nhận biết chữ in, ngôn ngữ qua lời nói, và hiểu. Điều quan trọng nhất là đọc đối thoại giúp làm theo cách những người giỏi đọc sách nghĩ về nội dung khi họ đọc. Các lợi ích của đọc đối thoại không chỉ dành cho trẻ nhỏ. Mặc dù khái niệm này bắt nguồn từ việc đọc truyện tranh cho các bé trước tuổi đến trường (Whitehurst và cộng sự, 1988), nhiều nghiên cứu cũng mở rộng việc sử dụng đọc đối thoại cho những lứa tuổi khác và các nhóm khác kể cả học sinh khuyết tật (What Works Clearinghouse, 2010), người mắc chứng vựng đọc (Swanson và cộng sự, 2011), và học sinh học tiếng Anh (Brannon & Daukas, 2014).

Các Cấp độ Câu hỏi trong Đọc sách Đối thoại

Đọc sách đối thoại truyền thống thường là đọc đi đọc lại cùng một quyển sách và tương tác xoay quanh ba cấp độ câu hỏi (Flynn, 2011).

- Câu hỏi **Cấp độ 1** là những câu hỏi dạng “wh” cơ bản chú trọng vào những điều có thể ngay lập tức thấy được (hay đọc được) trong nội dung. Cấp độ 1 cũng bao gồm việc giới thiệu từ vựng mới. Ví dụ như, trong khi chỉ vào một bức tranh, người đọc là người lớn có thể hỏi, “Con vật này có loại chân gì?” Ở đây người lớn tìm kiếm một câu trả lời cụ thể, chính xác để mở rộng vốn từ nói của trẻ.
- Câu hỏi **Cấp độ 2** là các câu hỏi có kết thúc mở và được sử dụng để có được phản hồi của trẻ. Ví dụ, người đọc là người lớn có thể hỏi, “Điều gì xảy ra trong phần này của câu chuyện?” Ở đây người lớn cố gắng khuyến khích trẻ chia sẻ những gì trẻ đang nghĩ đến và hiểu được nội dung câu chuyện.
- Câu hỏi **Cấp độ 3** là các câu hỏi cao cấp hơn và đưa ra khái niệm như đặc điểm của văn bản và các cấu phần của câu chuyện. Ví dụ như, người đọc là người lớn có thể hỏi, “Nhân vật chính là ai và bạn ấy cảm thấy thế nào?” Việc này cũng có thể bao gồm các câu hỏi giúp học sinh liên hệ nội dung và kết nối câu chuyện với cuộc sống của mình. Ví dụ, “Con cảm thấy như thế nào nếu điều đó xảy ra với con?”

Sự khác nhau Giữa Đọc Đối thoại Đúng Cách và Không Đúng Cách

Đọc đối thoại...

- **Không phải** là "giáo viên đọc, học sinh nghe"
- **Không phải** là do giáo viên dẫn dắt
- **Không chỉ** giới hạn ở nội dung trần thuật với các câu hỏi và thảo luận cuối giờ
- **Không** chỉ dành cho trẻ rất nhỏ

Đọc đối thoại...

- **là** đọc sách tương tác
- **là** lấy học sinh làm trung tâm
- **được** thực hiện với các nội dung trần thuật và mô tả với các câu hỏi và thảo luận xuyên suốt
- **là** một hoạt động đòi hỏi phải lên kế hoạch cẩn thận
- **dành** cho học sinh ở mọi cấp độ

Mặc dù có một số chiến lược giúp đưa ra ba tầng câu hỏi trong đọc sách đối thoại, hai chiến lược phổ biến nhất được biết đến là [CROWD](#) và [PEER](#). Cả hai chiến lược đều có trong các bài đăng blog IRRC trước đây, và bài đăng này sẽ phát triển hai chiến lược này và đưa ra nguồn tham khảo khác để giúp cho việc lên kế hoạch cho hoạt động đọc đối thoại.

Các Tầng Câu hỏi Khác nhau với CROWD

CROWD được sử dụng để giúp nhớ được các loại câu hỏi đặt ra: câu hỏi completion (hoàn thành), recall (hồi tưởng), open-ended (kết thúc mở), “wh” (câu hỏi “wh”), và distancing (liên hệ thực tế). Phiên bản mở rộng của CROWD là CROWD-HS, được

sử dụng để khuyến khích những gợi nhắc liên hệ thực tế liên quan tới **home** (gia đình) và **school** (nhà trường). Đây là một ví dụ của các câu hỏi CROWD-HS cho một câu chuyện rất quen thuộc *The Three Little Pigs* (*Ba chú lợn con*).

Câu hỏi **H**oàn thành: “Thế thì ta sẽ lớn giọng, và phì hơi và _____”

Trả lời: Thổi bay ngôi nhà của người.

Câu hỏi **H**ỏi tương: Ngôi nhà nào sẽ không thể bị Sói già độc ác thổi bay đi được nhỉ?

Trả lời: Ngôi nhà được làm bằng gạch ạ.

Câu hỏi **K**ết thúc mở: Con nghĩ tại sao mà chú lợn đầu tiên lại xây nhà của cậu ấy bằng rơm?

Trả lời: Vì đó là cách dễ dàng nhất để làm ạ, cậu ấy quá là lười biếng.

Câu hỏi **“Wh”**: Con vật nào mà luôn muốn làm hại những chú lợn nhỉ?

Trả lời: Chó sói ạ.

Liên hệ thực tế: Con nghĩ những chú lợn sẽ cảm thấy thế nào khi biết mình bị chó sói rình rập tấn công?

Trả lời: (Nhiều câu trả lời khác nhau.) Sợ hãi. Giận dữ. Buồn bã.

Câu hỏi liên hệ tới **G**ia đình: Loại nhà con muốn xây sẽ như thế nào nếu con cần một ngôi nhà đồ chơi trong gia đình của mình?

Trả lời: (Nhiều câu trả lời khác nhau.) Nhà cây. Lều trại. Pháo đài.

Câu hỏi liên hệ tới **N**hà trường: Sói già độc ác là kẻ hay bắt nạt những chú lợn, còn con sẽ làm gì nếu con bị một ai đó bắt nạt ở trường?

Trả lời: (Nhiều câu trả lời khác nhau.) Con sẽ kể với thầy cô giáo. Con sẽ nói các bạn ấy đừng làm như vậy nữa. Con sẽ không quan tâm đâu.

Phát triển các cuộc Đối thoại với PEER+PA

CROWD-HS rất có ích trong việc ghi nhớ các dạng câu hỏi, nhưng lưu ý là cần tập trung vào tăng cường đối thoại về nội dung, chứ không chỉ những câu trả lời “một từ”. Chiến lược PEER (**p**rompt (gợi nhắc), **e**valuate (đánh giá), **e**xpand (mở rộng), và **r**epeat

(lặp lại)) được sử dụng để hỗ trợ người lớn khuyến khích trẻ trả lời các câu hỏi được sâu hơn. Phiên bản mở rộng của PEER là PEER+PA, được dùng để nhắc nhở người lớn trong việc khen ngợi các con tham gia vào cuộc trò chuyện và giúp đưa trẻ đưa ra câu trả lời như vậy mới có ý nghĩa. Những câu phần này được đưa vào trong suốt cuộc hội thoại với trẻ. Sau đây sẽ là ví dụ trong việc sử dụng PEER+PA với một trong số các câu hỏi CROWD-HS bên trên:

Gợi nhắc trẻ nói một vài điều về cuốn sách.

Người lớn: Con vật nào mà luôn muốn làm hại những chú lợn nhỉ?

Trẻ: *Chó sói ạ.*

Đánh giá câu trả lời của trẻ.

Người lớn cần nghĩ rằng, “Phải rồi, đó là chó sói, nhưng chúng ta cần thêm một vài chi tiết cho câu trả lời đó.”

Mở rộng câu trả lời của trẻ.

Người lớn: Đúng rồi con à, đó hẳn là một con Sói già và độc ác!

Lặp lại lời nhắc.

Người lớn: Con vật nào mà luôn muốn làm hại những chú lợn nhỉ?

Trẻ: *Sói già độc ác ạ!*

Khen ngợi và **S**ử dụng câu trả lời của trẻ.

Người lớn: Con trả lời đúng rồi! Sói già độc ác luôn muốn làm hại ba chú lợn bé nhỏ. Con đã rất nhớ câu chuyện rồi. Thế con sẽ cảm thấy thế nào nếu con nhìn thấy một con sói như vậy?

Trẻ: *(Nhiều câu trả lời khác nhau.) Con sẽ sợ lắm và chạy ngay lập tức.*

Dạy Từ vựng Thông qua Đọc Đối thoại

Hãy nhớ rằng mục tiêu quan trọng của đọc đối thoại là mở rộng kĩ năng ngôn ngữ qua lời nói của học sinh, đặc biệt là từ vựng. Một cách để thực hiện điều này là đưa ra các hoạt động trước khi đọc để dạy những từ vựng quan trọng. Chỉ cần có các cấp độ câu hỏi để hỗ trợ đối thoại về nội dung, sẽ thật dễ dàng để nghĩ về các từ vựng ở ba tầng:

- Từ thuộc **Tầng 1** là những từ vựng cơ bản nên có trong vốn từ vựng tiếp thu và diễn đạt của trẻ. Từ thuộc Tầng 1 trong câu chuyện The Three Little Pigs (Ba chú lợn con) bao gồm: nhà (house), pig (lợn), wolf (chó sói).
- Từ thuộc **Tầng 2** xuất hiện với tần xuất cao trong nội dung cho những người sử dụng ngôn ngữ trưởng thành. Những từ này nên được dạy để giúp mở rộng vốn từ vựng tiếp thu và diễn đạt của trẻ. Từ thuộc Tầng 2 trong câu chuyện The Three Little Pigs (Ba chú lợn con) có thể là lớn tuổi nhất (một số phiên bản của câu chuyện khác họa chú lợn đầu tiên là lớn tuổi nhất trong ba chú lợn).

- Từ thuộc **Tầng 3** thuộc phạm vi cụ thể và được học tốt nhất khi cần trong một khía cạnh nội dung hay ngữ cảnh cụ thể. Những từ này dường như ít xuất hiện trong câu chuyện như The Three Little Pigs (Ba chú lợn con). Tuy nhiên, một phiên bản phức tạp hơn của câu chuyện có thể có từ thuộc Tầng 3 dành cho công cụ trát gạch mà chú lợn thứ ba sử dụng: cái bay (trowel).

Mặc dù một số từ có thể được giới thiệu thông qua đọc đối thoại, điều quan trọng là xác định một cách cẩn thận và dạy trước bất kỳ từ nào có thể cản trở học sinh hiểu về quyền sách. Người đọc là người lớn có thể xác định các từ thuộc Tầng 2 mà sẽ hữu ích cho việc hiểu ngữ cảnh hiện tại và trẻ có thể sử dụng hay đọc trong các bối cảnh khác.

Hiện giờ chúng ta đang bơi trong một bát súp với các cấp độ, tầng và alphabet, làm thế nào để chúng ta giữ được cái đầu ở trên mặt nước, đưa chúng vào cùng với nhau, và thực sự tham gia vào đọc sách đối thoại? Điều quan trọng nhất là chuẩn bị đầy đủ! Việc này bao gồm chọn nội dung phù hợp để khuyến khích đối thoại, xác định từ vựng cần dạy trước khi đọc, nghĩ về các câu hỏi CROWD-HS và dự đoán câu trả lời của trẻ để bạn có thể sử dụng PEER+PA để mở rộng cuộc đối thoại. **Hướng dẫn Đọc Tương tác (Interactive Reading Guide)** dưới đây có thể đưa vào mỗi quyển sách để giúp bạn lên kế hoạch về từ vựng và câu hỏi bạn sẽ sử dụng. Câu hỏi nên được đưa ra xuyên suốt nội dung câu chuyện, không nên chỉ đưa ra câu hỏi khi kết thúc câu chuyện, vì thế đừng quên ghi lại số trang cho mỗi câu! Việc này sẽ giúp bạn hay ai đó dễ dàng hơn trong việc xác định các mục tiêu cho việc bắt đầu hội thoại trong khi đọc đối thoại.

[Đánh dấu sách/Chèn sách để Hỗ trợ Đọc Đối thoại](#)

[Bộ Ba Chèn sách Hướng dẫn Đọc Tương tác để Tải xuống](#)

[Bộ Bốn Đánh dấu sách CROWD để Tải xuống](#)

[Bộ Bốn Đánh dấu sách PEER để Tải xuống](#)

Tài liệu tham khảo

Brannon, D., & Dauksas, L. (2014). The effectiveness of dialogic reading in increasing English language learning preschool children's expressive language (Tính hiệu quả của đọc sách đối thoại trong việc nâng cao việc học ngôn ngữ diễn đạt tiếng Anh của trẻ trước tuổi đến trường). *International Research in Early Childhood Education (Nghiên cứu Quốc tế về Giáo dục Sớm)*, 5, 1-10.

Flynn, K. S. (2011). Developing children's oral language skills through dialogic reading: Guidelines for implementation (Phát triển kỹ năng ngôn ngữ nói của trẻ thông qua đọc đối thoại: Hướng dẫn thực hiện). *Teaching Exceptional Children (Dạy Trẻ Đặc biệt)*, 44, 8-16. doi: 10.1177/004005991104400201

Stephenson, J. (2010). Book reading as an intervention context for children beginning to use graphic symbols for communication (Đọc sách như một bối cảnh can thiệp cho trẻ bắt đầu sử dụng biểu tượng đồ họa để giao tiếp). *Journal of Developmental and Physical Disabilities (Tạp chí Khuyết tật Phát triển và Thể chất)*, 22, 257-271. doi: 10.1007/s10882-009-9164-6

Swanson, E., Vaughn, S., Wanzek, J., Petscher, Y., Heckert, J., Cavanaugh, C., . . . Tackett, K. (2011). A synthesis of read-aloud interventions on early reading outcomes among preschool through third graders at risk for reading difficulties (Tổng hợp về can thiệp đọc thành tiếng đến kết quả đọc sớm ở lứa tuổi trước khi đến trường cho tới lớp ba với nguy cơ gặp khó khăn khi đọc). *Journal of Learning Disabilities (Tạp chí Tìm hiểu về Khuyết tật)*, *44*, 258-275. doi: 10.1177/0022219410378444 | [Toàn văn](#)

What Works Clearinghouse (2010). *What Works Clearinghouse intervention report early childhood education interventions for children with disabilities: Dialogic reading (Báo cáo can thiệp What Works Clearinghouse can thiệp giáo dục sớm đối với trẻ khuyết tật: Đọc sách Đối thoại)*. Washington, DC: Institute for Education Sciences (Viện Khoa học Giáo dục). Truy xuất từ <http://ies.ed.gov/ncee/wwc/InterventionReport/136>

Whitehurst, G. J., Falco, F. L., Lonigan, C. J., Fischel, J. E., DeBaryshe, B. D., Valdez-Menchaca, M. C, & Caulfield, M. (1988). Accelerating language development through picture book reading (Thúc đẩy phát triển ngôn ngữ thông qua đọc truyện tranh). *Development Psychology (Tâm lí học Phát triển)*, *24*, 552-559. doi: 10.1037/0012-1649.24.4.552